

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Kmetijska zbornica in gospodarska kriza.

Toliko je vprašanj okoli novoustanovljene gospodarske ustanove: Kak bo njen pomen za kmetijstvo sploh, kaka njena naloga v naših dnevih gospodarske stiske, v koliko bo lahko prispevala k sanaciji ogroženega kmetijstva? Na ta vprašanja majo eni polni nezaupanja, porojenega iz dosedanjih izkušenj z bivšo gospodarsko korporacijo, z glavo in si ne obejajo ničesar, drugi — modrejši — molčijo.

Delokrog kmetijske zbornice ostane seve omejen zgolj na kmetijsko gospodarsko in socialno življenje na Koroškem. Zbornica tudi ne bo reševala svetovne krize, imela pa bo nalogo, da z vsemi svojimi močmi in sredstvi pomaga koroškemu kmetu iz sedanje zagate. **V toliko bo za položaj koroškega kmetijstva najmanj enako vredna in važna kot so zanj važne različne svetovne gospodarske konference. Tudi njena naloga bo, da sodeluje pri rešitvi zamotanega in tako mnogoličnega agrarnega problema, s katerim se danes bavi ves svet. V čem sploh obstoja agrarni problem? Kmetijstvo ne more več slediti sedaj veljavnemu gospodarskemu načinu, ker ga neizogibno vodi v propast. Kod vodi pot kmetijskega gospodarstva, da bo ohranjalo fundament naroda in države — kmeta?**

Sodobna gospodarska kriza ima svoje prave vzroke v človeku, ki je tekom stoletij podlegel svoji temni notranji sili in si želel vedno več svobode za svoje življenje in udeleževanje, vedno več svobode tudi v svojem gospodarstvu. Želja po dobičku in profitu je v stoletni borbi končno izpodrinila zapoved ljubezni do bližnjega. A človek ni kršil zakonov socialnega in gospodarskega življenja ne kaznovano! Kršitev se je začela odražati v vedno bolj naraščajočem neredu, v rastoči bedi in stiski. Tak je bil razvoj v gospodarstvu tudi pri nas: Pred stoletjem je v naših mestih in trgih cvetela obrt in dajala deželi svoj posebni značaj. Organizirana v stanovskih organizacijah se je razvila v močan steb socialnega in gospodarskega reda v deželi. Tekom časa pa ji je začela vstajati konkurenca v industriji, ki se je neopaženo porodila v predmestju. Tovarne se začele izpodrivati obrtništvu, na pomoč jim je prišla še po mnogih iznajdbah obogatela tehnika. Stroj je slavil zmago nad mojstrom in pomočnikom in ju je podredil v delavce. Industrijski obrati so se vedno bolj izpopolnjevali, uvedla se je v njih popolna mehanizacija dela. Velepodjetja so zagospodovala in izpodrinila mala. Bogastvo se je pričelo kopičiti v rokah nekaterih in da ga še podvojijo in potrojijo, so podjetniki iznašli še celo vrsto premetenih načinov, da si znižajo svoje stroške in zvišajo dobiček. Bogataši so dobili izreden vpliv na vse javno življenje. V predmestjih pa se je množilo število onih, ki so ostajali brez vsakih sredstev navezani zgolj na uspeh dela svojih rok, širilo se je siromaštvo in beda. In bogastvo nekaterih in siromaštvo mnogih traja še danes! Z eno samo razliko: danes se majo tla tudi kapitalistom, velepodjetnikom. Tovarna za tovarno ustavlja obratovanje, podjetje se zapira za podjetjem. Nekdanje izobilje in beda, brezposelnost in pomankanje si složno podajajo roke. **In kaj je bil tisti motor, ki je dovedel vse te široke ljudske mase v ubožstvo in obup? V človeku je in se imenuje stremenje po osebni svobodi v gospodarstvu, gospodarski liberalizem.** To je bacil, ki je okužil ves veliki svet.

Tudi kmetijstvu ni prizanašal. Pa to ljudstvo je bilo nekoč močno ukoreninjeno in zato je bilo treba posebne taktike. Liberalizem je prinesel kmetijstvu brezdvomno nebroj dobrot in z njimi je ljudstvo premamil, da se mu je odslej slepo vdajalo in ni več videlo grozečega pogina. Odpravil je podložništvo in roboto, iznašel boljši način gospodarjenja, dovolil svobodno razpolaganje z zemljo i. dr. A neprimerno večji je škoda, ki jo je prizadel kmetijstvu: Nekoč enotno vaško gospodarstvo je raztrgal v drobce malih, medsebojno neodvisnih posestev, družino — to prvo gospodarsko celico — je razdvojil v delodajalca in delojemalca, s potrebo vedno večjega kapitala so rastle kmečki dolgovi, želja po profitu je rodila na deželi škodljivo tekmovanje in zavist, ubijala stanovska vzajemnost. **Kaka je končna bilanca modernega in liberalnega gospodarstva v kmetijstvu: zadolžene kmetije, posekani gozdovi in izžeta zemlja in — izkoreninjeno ljudstvo.** Izkoreninjeno ljudstvo, ki se je začelo seliti iz hribovitih krajev v dolino, iz doline v mesta, iz kmečkih občin v industrijske občine. Mirnodušno smemo trditi, da je kmetijska kriza stara dobrih petdeset let in se je v zadnjem desetletju, ko je kmetijstvo zajel zastoj svetovnega gospodarstva, le še podvojila. Njen vzrok je torej: gospodarski liberalizem.

Naša leta pomenijo razdobje dveh vekov. Razdobje, ki ga označuje popoln in vsestranski polom gospodarskega liberalizma. Polom gospodarstva, ki je iz navadne profitarne strasti zahtevalo zase popolno svobodo. **V tem znamenju stojijo dnevi, ki naj nam dajo v bližnji bodočnosti novo gospodarsko ustanovo: kmetijsko zbornico.** Kako bo sestavljeno v njej zastopstvo koroškega kmetijstva in kako se bo usmerilo zbornično delovanje, je toraj dvakratne važnosti!

Deželni kulturni svet in za njim stoječa stranka avstrijskega Landbunda sta izrazita in odločna zastopnika taistega gospodarskega liberalizma, ki je zakrivil vse današnje gospodarsko in socialno zlo. Čudno, da do danes ne uvidita, da zamoreta svojim ciljem sicer podrediti človeka, ki pa je samo eden faktor kmetijskega gospodarstva. Drugi faktor — zemlja in vsa narava z dežjem in solncem in zimo in letom — pa se seveda nikdar ne bo uklonil zablodam človeškega duha, marveč ohranil neizpremenljive življenske zakone. Ti so vse prej kot liberalni. Sicer nočemo zanikavati poedinih uspehov kulturnega sveta in tudi ne morebitne dobre volje landbundovskih političnih zastopnikov, **vendar jim smemo danes odločno odrekati pravico nadaljnega zastopstva in pospeševanja kmetijstva v dosednji smeri.** Da bi kmetije enega ne pozabili, da je namreč gospodarska kriza le posledica gospodarskega liberalizma in da taisti liberalizem zastopa deželni kulturni svet in Landbund in da si pričakujeta celo absolutne večine v kmečki zbornici! Nadaljni razvoj gospodarstva sploh in posebej kmetijstva bo dokazal v najizrazitejših dejstvih, **da vodi delo,** ki ga je dosedaj vršil deželni kulturni svet in ki naj ga po landbundovski želji nadaljuje kmetijska zbornica, **do baš nasprotnih uspehov,** kot si jih ti zastopniki gospodarskega liberalizma želijo. Z njegovim delom se mora gospodarska stiska podvojiti, beg kmetijskega ljudstva z dežele mora vedno bolj rasti, dolgovi morajo naraščati, rentabil-

nost posestev padati. To je res drzna in navidez celo naivna trditev, ki pa najde svoj najsilovitejši dokaz v današnjem položaju samem. Trezni in preudarni svet si je edin v tem, da gre vsa gospodarska revščina na račun gospodarskega liberalizma, da se je z njo vred pokopal sam in bo pokopal vsakogar, ki se pravočasno ne spametuje.

Kmečka zbornica stoji torej sredi agrarnega problema. Neznaten bo njen pomen, ja, njeno delo bo naravnost škodljivo, če ga bo nadaljevala v dosednji smeri dež. kulturnega sveta. Zbornica pa postane izredno važen faktor kmetijsko-gospodarskega življenja, če pri podrobnostih in zahtevah vsakdanjega dneva ne prezre svoje glavne naloge: **Zbornica mora iztrgati kmetijstvo iz košenih rok razkrajajočega liberalizma, postaviti kmetijstvo na fundament zdravih zakonov gospodarskega življenja, poudariti kmetijsko-stanovsko vzajemnost in gojiti pravo kmetijstvo v njemu svojstvenem smislu.** Pri tem ne sme prezreti glavnega kmetijskega faktorja: kmetiško ljudstvo, kateremu naj ohrani vse one moralne vrednote, ki jih mora imeti stan, ki naj je fundament naroda in države. Če bo delovala kmetijska zbornica v tej smeri, bo zamogla v izdatni meri prispevati k sanaciji koroškega kmetijstva. Da pa bo mogla zbornica delovati v tem smislu, to pa bodi skrb naših kmetov pri zborničnih volitvah!

Volitve v Nemčiji.

Dne 6. novembra voli nemški narod novi državni zbor. Javnost že danes razmotriva o izidu teh volitev in naziranja se nikakor ne ujemajo. Pričakuje se, da udeležba ne bo velika, ker so to letos že tretje volitve. Splošno se pričakuje nazadovanje nar. socialistov, ker v njihovih vrstah navdušenje za tretjo državo močno pojenjuje. Nemška javnost je pričakovala, da bo po zadnjih volitvah prevzel Hitler oblast v državi in izvedel svoj pohod v Berlin. Hitler je prišel res v Berlin, razbil državni zbor, a se potem žalostno umaknil. Ta njegova neodločnost je vzrok, da danes izgublja tla med nižjimi sloji, ki bodo tokrat svoje glasove dali raje komunistom in socialdemokratom. Močno obremeni hitlerjance tudi dejstvo, da jim primanjkuje denarja. Volilna propaganda stane denar in zopet denar. Dosedaj so razpolagali z denarnimi sredstvi nemške veleindustrije, ki jih je izdatno podpirala iz bojazni pred porastom nemškega boljševizma. Hitlerjeva neodločnost in njegova nejasna socialistična naziranja pa so jo odmaknila bližje Papenu. Danes stoji za Papenom ne samo berlinski Herrenklub, organizacija pruskega plemstva in veleposestnikov, marveč tudi nemška velika preinogovna in jeklena industrija. In ta nemški velekapitalizem zavajata Papena k oboroževanju in k reformi nemške ustave. Že danes zahtevajo, da se mora bodoči državni zbor razpustiti, ako se ne pokaže delazmožna večina ali če bi bila v nevarnosti vlada državnega predsednika. Papenova vlada gre v volilni boj pod naslovom Hindenburgove fronte in bo izigravala kot svoj največji šlager zaupanje Hindenburgovo.

Katoliški centrum pride brzkone v novi državni zbor enako močen. Zameri se centrumu edino njegova pogajanja z Hitlerjem.

Največ prirastka pričakujejo nemški komunisti in čisto verjetno je, da se izkristaluje proti kapitalistični nemško-nacionalni stranki Papena izredno močna ekstremna levica nemških komunistov. Interesi nemškega velekapitala znajo odbiti velik del mase nemškega ljudstva.

Močno se propagira od veleindustrije načrt, naj bi nemška vlada pritegnila k političnemu delu državnih svet in skupno izdelala novo, primernejšo ustavo, ki naj napravi konec „demokracijski demagogiji“. Zato naj se razpusti tudi novi državni zbor.

Nemčija gre svojo pot. Nejasnosti hitlerjevega programa in njegova socialistična stremjenja je nadomestil nemški velekapitalizem s svojimi kapitalističnimi naziranjimi in pridržal od Hitlerja njegovo ekstremno nacionalno zavest in hoče graditi s pomočjo raznih Papenov in Hindenburga nekdanjo nemško — monarhijo. O tem seveda sedaj ne govori. Odprte vprašanje je le, kaj poreče k temu razvoju ostali svet.

Ogrska išče nemškega prijateljstva. Vlado je prevzel vojni minister Gömbös, Bethlenov pristaš. Izdelal je obširen gospodarski program, ki naj pomaga na noge težko ogroženim ogrskim kmetom. Vlado sestavljajo predvsem mladi ljudje, ki so odločno proti trianonski pogodbi in za dobre odnose do Nemčije. Nova vlada se lahko smatra za zmago nemškega in italijanskega vpliva nad francoskim. V toliko se zna mednarodno-politični položaj v Podonavju spremeniti.

V Mehiki se začena novo preganjanje krščanstva. Papež je izdal encikliko, v kateri primerja položaj katoliške cerkve v Mehiki s preganjanji katolištva v Rusiji. Zato poziva katoličane v Mehiki, naj se združijo v katoliški akciji. — Predsednik mehiške republike je nato naznanil, da bo dal zapreti vse katoliške cerkve, če papež ne spremeni svojega stališča. Parlament je sprejel resolucijo, ki zahteva, da predsednik izžene iz dežele papeževega odposlanca. V Mehiki so torej na vidiku novi kulturni boji, ki bodo razmere v itak že razdrapani državi še poostri.

Usoda mandžurske države. Komisija Društva narodov, katero je vodil lord Lytton, je predložila svoje poročilo o stanju na daljnem vzhodu. Poročilo močno obremenjuje Japonsko, zahteva neodvisno mandžursko državo, ki naj varuje i kitajske in japonske interese v Mandžuriji. Poročilo mandžurske komisije je naletelo na izreden odpor od strani Japoncev, ki se postavijo na stališče, da nova mandžurska država, ki jo je ustanovila Japonska, ne bo sprejela predlogov, ki jih priporoča komisija Društvu narodov. Čutiti pa je, da bodo Japonci pod pritiskom vendarle pripravljene za ureditev mandžurskega vprašanja na bolj pravičen in časten način kot je dosedanji.

Poostreni položaj južnotirolske manjšine. „Münchner Neueste Nachrichten“ poročajo o podvojenem stremljenju Italije, da uniči južnotirolsko nemško šolstvo: Šole se vedno bolj italijanizirajo. Italijani dosledno ovirajo in onemogočujejo domači nemški pouk. Doslej je bil prepovedan zasebni nemški pouk večjega števila učencev, sedaj pa je vezano poučevanje tudi samo enega učenca na pogoje, ki so neizvedljivi. Pomožnemu nemškemu učiteljstvu grozijo Italijani s konfiskacijo učnih sredstev in denarnimi kaznimi. Italijanski učitelji sestavljajo sezname nemških učnih moči s pomočjo šolskih otrok in jih predajajo politični policiji in karabinjerjem. Poseben kraljev dekret odreja, da se ima južnotirolsko šolstvo nanovo urediti. V tej novi ureditvi so med drugim predvidene premije za italijanske učitelje za dobro poučevanje italijanščine. Isti dekret odreja, da se veronauk v ljudskih šolah prepusti 30 italijanskim duhovnikom, ki ga imajo poučevati v italijanskem jeziku. Ni še jasno, kako stališče bodo zavzeli cerkveni krogi k tej točki dekreta.

Kancler dr. Dollfuss je praznoval 4. oktobra svojo štiridesetletnico. Avstrijska javnost jo je brez razlike strank praznovala s prav simpatičnimi članki o jubileju. Njegovo dosedanje delo pa je našlo največ odmeva in razumevanja v avstrijskem kmetijstvu in to se ga je povodom njegovega rojstnega dne še s posebnim priznanjem spominjalo. Tudi mi koroški Slovenci se pridružujemo njihovim častitkam.

Zasedanje državnega zbora. Vedno bolj je čutiti močno kanclerjevo roko v avstrijskem javnem življenju. Izgleda, da se je vlada resno prijelja sanacije avstrijskega gospodarstva. Vlada pripravlja obsežno upravno re-

formo, 3000 državnih uradnikov bo odpuščenih, obenem se naroči deželam, da pripravijo slično reformo v svojih upravah. Za 18. oktobra je sklican državni zbor. Socialdemokrati pripravljajo izpad proti obstoječi zasilni odredbi, ki dovoljuje vladi izredne ukrepe v slučaju dane potrebe. — Avstrijsko javnost je presenitila zahteva ogrske vlade: Ogrji zahtevajo zase velik del dunajskih umetnostnih zbirk, dvorne knjižnice, cesarskega premoženja, nadalje delež na nekdanjih skupnih ustanovah tako konzularni akademiji i. dr. Avstrijska vlada se ogrskim zahtevam protivi in odreka avstrijsko-ogrskemu rzsodišču kompetenco razsodbe. — Industrija napoveduje agrarnemu kurzu avstrijske vlade oster boj. Zveza industrijalcev je nedavno priredila predavanje sekcijškega šefa Schüllerja, avstrijskega zastopnika v Stresi. Predavanje je posetil tudi kancler Dollfuss. To priliko je izbral predsednik industrijske zveze za oster izpad proti vladi in njenemu delu. Kancler je nato odšel, narkar je zveza sklenila najostrejšo borbo proti sedanjemu agrarnemu kurzu.

Nemčija in Poljska.

V zadnjem času je opazati v nemških listih zopet ostre napade proti Poljski. Čim je zavel v Nemčiji Papenov nacionalistični duh, je izbruhnulo staro sovraštvo Nemcev do Poljakov. Nemcem preseda velika slovanska država na vzhodu, država poljskega naroda, trikratno deljena in pokopana, a zato danes zato trikratno zdrava in odločna v razvoju navzgor. Razmerje Nemčije do slovanskih držav se odraža v malem v razmerju Nemčije do Poljske. Nemčija do danes ni priznala svoje vzhodne meje proti Poljski in vedno zopet naglašala potrebo njene korekture.

Čudno, da se med Nemci ne najde nikdo, ki bi jih opozoril na veliko krivico, ki jo dela s takim ravnanjem Poljakom kulturni nemški narod. Poljakom je lahko hvaležna vsa krščanska Evropa, da so stali v zvezi z Litvanci in Ukrajinci v zgodovini kot mrtva straža proti vpadam divjih tatarskih in turških tolpa. Poljska je krvavela kot predzidje krščanstva cela stoletja in bila neštetokrat opustošena. Letos praznuje Dunaj 400 letnico osvoboditve, ko je prihitel poljski kralj Jan Sobieski s svojo vojsko na pomoč po Turkih obleganim Dunajčanom. Bili so to zgodovinski dnevi, ki so odločali za stoletja, v katerih pa so razni nemški knezi brezbrizno držali roke križem. Dunajčani bi ob tem slavju storili najbolje, če bi začeli vračati Poljakom vsaj kos dolžne hvaležnosti.

Katoliška Poljska je bila prav tako dolgo neomajen branik proti moskovskemu carstvu, ki je s silo in zvijačo in izdajstvom delalo na propad samostojne poljske države. Rusija je v tem neslovanskem stremljenju našla zaveznika v protestantovski Prusiji, s katero je nato delila nesrečno deželo in oropala poljski narod njegove svobode, njegovih političnih in verskih resnic. Dejstvo je, da je Avstrija le nerada pristala na delitev Poljske in da je pozneje Poljakom v svojih mejah dovolila toliko narodnih in političnih pravic, da so postali kvas novovstali poljski državi.

Rusija se je zrušila, ko je prišla njena ura. Na njeno mesto je stopila nova Rusija, še mnogo bolj nevarna Evropi. Nova Rusija, ki z neprikritim sovraštvom stoji nasproti vsaki verski kulturi in grozi vsemu svetu z uničenjem. In zopet je Poljska, ki stoji z vso svojo dolgo vzhodno mejo nezavarovana proti silnemu nasprotniku. Na zapadni strani stoji močan nemški nasprotnik. Koliko mora toraj biti navdušenje Poljakov za lastno državo, kolika hlabrost poljske vojske, da si upajo braniti Poljsko na obeh ogroženih straneh.

Razumljivo je, da se je Nemcem, ki so stoletja gospodovali poljskemu narodu, težko vživeti v vlogo dobrega tovariša. A ne smejo pozabiti, da narodi ne živijo po smrti. Usoda narodov se dopolnjuje na zemlji. Potomci morajo, ko se obrne list zgodovine, često delati pokoro za grehe prednikov. Z ognjem in mečem in z razlastitvenimi zakoni so Nemci stoletja zatirali Poljake. In sedaj se pritožujejo nad krivico, ker tega ne morejo več. Kajpak oni mislijo, da so nekateri narodi po usodi določeni v večne gospodarje, drugi za večne

hlapce. In če Nemcem, ki so ostali v poljski državi, Poljaki ne dovolijo vsega, česar bi si želeli, naj taisti Nemci pomislijo, da so sami nekoč stotisočim Poljakom jemali pravico do rodne zemlje in rodne jezika.

Kako kratkovidna je gospodarska politika Nemčije napram Poljski! Nemčija ima ogromno industrijo, a nima kam izvažati svojih industrijskih izdelkov. S Poljsko, ki je njena sosedica, pa vendar noče urediti trgovinskih odnosov. Trgovinsko pogodbo, ki naj bi končala osemletno carinsko vojno med obema državama, je sicer sprejel poljski sejm, ni je pa hotel potrditi nemški državni zbor. Zato se na Poljskem vedno bolj krepi domača industrija in se gospodarski odnosi Poljske z Ameriko in Anglijo vedno bolj poglobljajo.

Nemci Vzhodne Prusije, ki je po koridorju ločena od ostale Prusije, živijo v vednem strahu pred naraščajočim številom poljskih priseljencev. V zadnjih desetih letih se je izselilo iz Vzhodne Prusije nad 100.000 Nemcev v rajh in v Avstrijo. Nemcem je Vzhodna Prusija obenem premalo plodna in donosna. Poljak je skromnejši v svojih zahtevah, zato vztraja in kolonizira zapuščena ozemlja. Po številu prebivalstva za polovico manjša Poljska ima večji naravni prirastek ljudstva kot Nemčija! Nemci govorijo toliko o reviziji vzhodne meje. Poljaki jim po pravici odgovarjajo: Dobro, mi smo vsak čas pripravljeni, da naselimo vaša izumrela selišča in da seveda tudi politično potisnemo svoje meje bližje Berlinu.

V letošnjem poletju je sklenila Poljska z Rusijo pogodbo o nenapadanju. Morda je to za Nemčijo zadnji opomin, naj se končno odloči za prijateljstvo z vzhodno sosedo.

V Avstriji.

Nekaj posebnega je v avstrijskem temperamentu: manjka mu ona rezka, ostra poteza, ki odlikuje Nemce v rajhu in še posebno v Prusiji. Medtem ko razburja Nemčija s svojimi zahtevami in grožnjami vso evropsko javnost in postaja njen bodoči razvoj vedno dvomljivejši, se je avstrijsko ljudstvo izbornu uživalo v dani položaj in računajoč z njim gleda mirno v bodočnost. Razun par radikalnih zahtev solnograških kmetov, groženj industrijskih in trgovskih krogov in napovedane ostre opozicije socialdemokratov proti vladi ne moti v Avstriji nikdo sedanjega političnega ozračja. Dollfuss lahko mirno nadaljuje!

V drugi polovici oktobra se sestane državni zbor. Njegovo zasedanje zna biti z ozirom na dosedanje živahno vladno delovanje prav živo. Spremembe v vladi pač ni pričakovati, ker stojijo za Dollfussom sklenjeno krščanski socialci, Landbund in Heimatblock s skupno 85 poslanci — če prištejemo še edinega poslanca gospodarskega bloka — in v opoziciji je 70 socialdemokratov in 8 velenemcev. Vesti o državnozbornih volitvah v jeseni so tudi potihnele.

Jesensko zasedanje bo poleg drugega obravnavalo vladno zasilno odredbo, s katero naj se zavaruje jamstvo sokrivcev poloma kreditnega zavoda za nastale zavodove dolgove: država proglašuje sekvester nad premoženjem onih sokrivcev kreditnega zavoda, ki so kljub obupnemu zavodovemu položaju sprejemali visoke taničije in nagrade. Gre za svoto 20 milijonov šilingov, katero sedaj ti dolgujejo državi. Omenjena odredba je bila v javnosti sprejeta z deljenimi čustvi. Večji del avstrijskega prebivalstva pa se s tem vladnim korakom popolnoma strinja. Poleg tega se bo na jesenskem zasedanju državnega zbora obravnavalo devizne odredbe, upravno reformo i. dr. Pričakovati je, da ne bo dosedanja odločnost kanclerjevega nastopa za utirjenje državnega voza brez vpliva v državnem zboru.

Vodilni avstrijski politiki upajo, da se bo srednjeevropskim državam posrečilo, da si s previdno gospodarsko politiko medsebojno opomorejo, ker so bolj kot kedaj navezane ena na drugo. Velesile so v Stresi odločno namignile, da z nadaljnimi posojili ni več računati, Nemčija, ki je močno ovirala medsebojni sporazum malih srednjeevropskih držav, se nahaja na nevarni poti in njena radikalna zunanja politika izgublja pristaše celo v nemški Avstriji. Priključitev Avstrije k Nemčiji je tako

končno „ad acta“ in nadaljni razvoj bo Nemčijo še bolj oddaljil od avstrijske sosedice.

Vladni avstrijski krogi so sila optimistični in napovedujejo skorajšnje zboljšanje gospodarskega položaja, uravnoteženje državnega proračuna in utrditev avstrijskega šilinga. In brezdvomno pride do ustalitve našega položaja, če bo v Avstriji končno prevladalo mnenje, da nikakor ni dobro živeti s sosedi v trajnem sovraštvu.

DOMAČE NOVICE

10. oktober 1920.

Dvanajstletnica glasovanja! Stara izrabljena slika v deželi: par več ali manj slavnostnih zborovanj uradništva in nastavlencev, odkritje artiljerijskega spomenika na celovškem živinskem trgu, par dobesedno enakih člankov izpod peresa Heimatbundovega poslovodje, večja prireditve na Ostervicah, proslave nemških učiteljev v ljudskih šolah, godba in par zastav. Kärnten frei und ungeteilt! Za nekoliko originalnejše smo smatrali gospode vodje, redakterje in referente.

Ljudstva, ki ga je nemška nadutost globoko žalila v njegovem narodnem čutu in ponosu, se ne pridobi za par borih grošev in praznih besed. Razumemo sicer, da se miselnost nemškega koroškega ljudstva o slovenskem svetu ne da spremeniti čez noč, a kod je sploh dokaz kakega začetka? Ali si pa nemški gospodarje domišljujejo, da bo naše ljudstvo nekoč res pozabilo na svojo pravico do vsestranskega samostojnega narodnega izživljanja v okvirju dežele in republike! Le prejasno se zaveda svojega ogroženega položaja, ko gleda uspehe ljudskega šolstva na južnem Koroškem. Ljudska šola v tem ustroju je rabelj Slovencev na Koroškem, ena sama velika ponemčevalnica našega naraščaja. Iz nje izhaja mladina, ki je polna mržnje do materinske besede in izkoreninjena iz domačih tal. Kruta in trda bi morala biti mati in oče, če bi ne hotela videti, kako jima šola otroka z vsakim dnevom boli odtuje. Tedaj bi bila Koroška nedeljena in svobodna, če bi celovski gospodje uvideli nekoč velikansko krivico, ki jo delajo narodu s tem, da mu kradejo njegove otroke. Tedaj bi jim praznovanja obletnice glasovanja ne zamerili in zanjo bi oni našli tako gotovo več vsebine.

Takole nam je pisal neki rožanski oče: Obletnica glasovanja je nam koroškim Slovincem dan žalovanja, ker nas spominja na našo mladino v ljudskih šolah, katero zastrupljajo nemški učitelji uro za uro, dan za dnevom, leto za letom. In Nemcem naj bi bil to dan, ki jih spominja: Gorje onem, kateri stori le enemu naših malih kako krivico! Boljše bi bilo, da se ga z mlinskim kamnom na vratu potopi v dno morja! — Iz vsega srca pritrdimo vrlemu očetu! — Nasvetuje nadalje, naj bi koroški Slovinci na dan proslave razobesili v znak žalovanja nad potujčeno mladino črne zastave. K temu bi sledeče pripomnili: Dvoje je načinov, da pridemo do pravičnega šolskega pouka v domačem jeziku. Prvi je dosedanji, ko se je iskalo rešitve od zgoraj pri oblastih in nadzorstvih. Drugi pa bi bil od spodaj, če bi stariši sami po občinah in okrajih odločno zahtevali prilagoditev ljudskega šolstva narodno-kulturnim in gospodarskim potrebam našega dela dežele. To našim očetom in materam, ki s skrbjo zasledujejo negativne uspehe sedanjih šol, v premislek in pobudo!

Ta misel k 10. oktobru 1932. Z njo vred naj bi zaživela in našla vsestransko pristašev ideja samopomoči. Sami gradimo, ustvarjamo, usmerjamo, sami si dajamo svoje pravice, sami si pomagamo in — Bog nam bo pomagal še zanaprej!

Rožek. (Naša šola.) Šolske razmere se pri nas stalno slabšajo. Okrajni šolski svet je na svoji zadnji seji sklenil, naj se ukine slovenski pouk v prvem razredu. Že nekoč je skušal učitelj Leks izriniti slovenščino iz šole, nakar so stariši odločno protestirali in s protestom dosegli, da se je njihove otroke poučevalo še naprej s pomočjo Maklinove čitanke. Pri zadnjih občinskih volitvah je bila — kakor je naš list že poročal — naša lista zaradi formalne napake zavržena in izgubili smo zastopnika v krajnem šolskem svetu. Okrajni šolski nadzor-

nik Posnik je predlagal, naj se odpravi dvotirni pouk v prvem razredu in šolski svet je nato enoglasno ukinil slovenščino. Toliko dejstva! Pripomnimo še, da je velika večina otrok rožeške okolice slovenskih starišev in ti si bodo znali najti pot do pravice še drugod, ker nikakor niso voljni, da se jih spominja samo na dolžnost plačevanja in odreka pravica soodločevanja pri vzgoji njihovih otrok.

Podpirajte domačo gospodarsko šolo! Z novembrom otvori šola v Št. Jakobu šestmesečni gospodinjski tečaj, katerega vodijo č. sestre. Dekleta se bo poučevalo v gospodinjstvi in praksi in obenem se nudilo potrebne srčne in duhovne izobrazbe. Zavod omogočuje dekletom tudi pouk v glasbi, šivanju, ročnih delih. Dekleta se lahko izučijo v poklicne šivilje. Starši, ne pozabite, da so najboljša dota deklet urne in vezbane roke in dobro srce! Zato dajte dekleta v naš gospodinjstvi zavod!

Št. Vid v Podjuni. (Zahvala.) Gmajnarju v Mlinčah, g. Mihael Pirovcu, je pogorelo gospodarsko in stanovanjsko poslopje. O tem smo že poročali. Obupan je stal nad razvalinami dolgoletnega svojega truda in dela. Skoro si ni upal pričeti znova. Pa sosedi in prijatelji so mu vlihi novega poguma in prijel je za delo z vsemi silami. Veliko so mu pomagali kmetje z lesom, vožnjo, delom in raznim drugim materialom. Vsem tem se tem potom najpriznejše zahvaljuje ter bo skušal se izkazati hvaležnega.

Kamen. (Popravek.) Gčna Matilda Sapečnik v Kamenski gori nas je naprosila, da popravimo dopis v številki 38 našega lista pod naslovom Kamen. (Namišljen roparski napad.) Pravi, da o namišljenem napadu ni vedela ničesar in da vsled tega tudi ni mogla pregovoriti hlapca k napadu. Nočemo kratiti nobenemu osebne časti in zato radevolje popravljamo omenjeni stavek.

Koroški drobiž: Na plenarni seji celovške trgovinske zbornice je prišlo do ostrih izpadov proti vladi in njenemu agrarnemu kurzu. Zagrozili so z davčnim štrajkom. — V gostilno Schneider v Encelnivasi pri Grebinju je vlomil neznanec in odnesel iz blagajne 40 S. — Slikar Josef Zenkl iz Spodnjih Borovelj je bil pred celovškim sodiščem zaradi poverbe in goljufigije kaznovan na šest mesecev stroge ječe. — Aretiran je bil ravnatelj volšperške okrajne blagajne Tropper, ker je poveril več tisoč šilingov. Tropper je bil narodno-socialistični občinski odbornik v Volšperku. — Požar je upepelil gospodarsko poslopje g. Schattleitner v Mostiču. V ognju je našel smrt občinski ubožec Simon Štefaner. — Celovške „Freie Stimmen“ napadajo v nedeljski številki č. šentjakobskega kaplana Fertalo-češ da je s priznane oznanil, da se odslej moli namesto „Češčena Marija“ po navodilu mil. škofa Rožmana le še „Zadrava Marija“. To ni več zloba!

NAŠA PROSVETA

Jasno besedo!

Pravijo, da naših člankov v „Naši prosveti“ vi, fantje in dekleta, ne razumete, ker so baje pretežki in prerenski. Nasvetujemo nam, naj bi pisali lažje razprave in vmes vpletali zanimive zgodbe, potem šele bi postala „naša prosveta“ interesantna. So nekateri, ki naše delo za poglobitev in izobrazbo mladih naravnost odklanjajo. Zato danes jasno besedo!

Najznačilnejša poteza današnjega človeštva je tisti veliki, čisto neupravičeni strah in beg pred vsem resnim in globokim. V sodobnem človeku ni več onega miru, ki bi bil nujno potreben, da se človek vsaj za nekaj trenutkov ustavi sam v sebi in se vsega posveti kakemu bolj težkemu spisu ali članku ali knjigi. Običajni roman, poln napetosti in brez prave vsebine, kratkočasna povest, morda kaka pesem in kvečjemu še kaka gospodarska strokovna knjiga, to edino je še privlačno in sicer privlačno zato, ker obrne pozornost drugam, samo ne vase. In tako stoji naš čas v znamenju splošne duhovne plitvosti in praznote. Ves hitri napredek tehnike, ki dviga človeka z baloni v vratolomne višine in ga potaplja v varnih napravah v smrtno tišino morskoga dna in še nešteto drugih smelih in čudovitih poizkusov in patentov priklene vso člo-

veško pozornost nase in ga izneveri samemu sebi, da presliši klic gladnega duha in izstradane duše. Današnji človek beži pred samim seboj kakor pred slabo vestjo in noče priznati niti sebi svoje notranje praznote, raje jo skriva pod dragoceno obleko, z lepodonečimi besedami, veliko reklamo in z mogočnimi zunanji nastopi in prireditvami vseh mogočih vrst.

Nikdar ne pozabimo, da je tudi naše ljudstvo okuženo po tej moderni bolezni in da se tudi mi bojimo, da bi morali nekoč sami odkriti vso to revščino duha in se zato branimo vsega resnega poglobljanja vase in odklanjamo kakor obupanec vsako ponujeno pomoč, ki bi pomagala izkopati zasute studence življenja v notranjosti.

Rod, ki visi na svojem notranjem uboštvu, ni več mlad, zapisan je duhovni smrti. Žal, da besede ne povedo mnogokrat resnice, kljub temu, da bi morale biti izraz notranjosti. Toda eno ostane: „na njihovih delih jih boste spoznali!“ Saj se, kakor pravimo, čez sedem let vse pokaže v svoji pravi luči in barvi. Tako se mora nekoč razkrinkati tudi vsa notranja plitvost in duhovno sleparstvo, četudi ju skušamo danes prikrivati pred drugimi in pred seboj.

Naše gospodarstvo razpada v temeljih, sodobna družba je izkoreninjena in raste na plitvih tleh samoljubja in sebičnosti, naša vernost je često zgolj zunanja in prazna. In sedaj se hoče ta splošni nered in nemir v sebi in okrog sebe obvladati s plitvostjo!

Vi, fantje in dekleta, ki ste mladi ne le po letih ampak tudi po duhu, ki iščete lepšo bodočnost, hočete boljše gospodarske razmere, želite družbo, ki ne bo samo sovražila in ubijala, in stremite po živi vernosti, ki bo vezala zemljo z nebom, pomnite besede našega fanta, ki ga ni več med nami: Fantje, globlje moramo kopati, zagnati moramo kramp globlje v našo zemljo!

Li je torej res pogrešena naša pot in zastoj naš trud, če hočemo bolj na globoko? Li ni prosveta, ki se ne upa dotakniti našega zasebnega mišljenja in hotenja, jalova in prazna?

Zila. (Renoviranje cerkve, materinski dan.) Naša mična cerkva je bila nedavno renovirana. S tem se je izpolnila iskrena želja blagega č. župnika Skrinarja in dobrih bistrških faranov. Velika je bila skrb čgg. Skrinarja in administratorja Kuchlinga ter v to svrhu izvoljenega odbora, nemale so bile gmotne žrtve župljanov in tej skrbi in žrtvi se je zahvaliti, da stoji na hribčku lična cerkva v novi obleki in lepoti. — Letos smo imeli tudi izvencerkveno slavnost materinskega dne v dvorani našega vrlega župana g. Schnabl-a. Presenetili so malčki svoje mamice s pestro izbranim sporedom, ki so ga izvajali pod vodstvom svojega kateheta. Mali umetniki so se dobro postavili in s ponosom so zrlle matere svoje ljubljence in orosile so se jim oči, ko so slišale njihovo zaprisego: Vse za mamo! Dekleta in fante pa sta zastopala Franci in Franca, prvi z lepim globokim govorom in druga z res dekliskim nastopom v vezani besedi. Tako smo bili vsi zadovoljni z lepo prireditvijo in se zanjo še tem potom aranžerju č. administratorju iskreno zahvaljujemo.

GOSPODARSKI VESTNIK

Stebrva vsega gospodarstva.

2. Zasebna lastnina.

Moderna družba je ponižala delo v navadno blago, s katerim se kupčuje po „višini ponudbe“, v navaden instrument profitarke strasti velepodjetnikov. Odtod gorje sodobne brezposelnosti, gorje v vrstah malih in najmanjših, da ga nekoč prenesejo v vrste velikih in močnih. Moderna doba pa je ponižala tudi lastninsko pravico ki naj bi bila po višjem načrtu podvojeni zunanji izraz zdravega osebnega hotenja, v sredstvo sebičnosti in samoljubja. Tod korenina sodobnega socialnega zla: na eni strani reveži v bedi in siromaštvu, na drugi strani obilica bogastva, na eni strani pomanjkanje, na drugi strani uničevanje naravnih dobrin.

„Kdor ne dela, naj tudi ne je!“ se glasi krščanska zapoved delovne dolžnosti. Kdor dela, ima pravico do stanu primerne, dru-

žinskega življenja! Delo je prvi steber gospodarskega reda. Drugi pa je lastnina. „Dvoje pravic ima človek do zunanjih stvari. Sme jih upravljati in z njimi razpolagati. V toliko so njegova zasebna lastnina. Kajti v človeški naravi je, da skrbi vsak najbolj za svojo stvar. In v človeški družbi vlada red, če ima vsak svoje skrbi, in mir, če je vsak zadovoljen s svojo stvarjo. A uporabljati sme stvar ne kot svojo marveč kot skupno lastnino!“ Tako razlaga lastninsko pravico cerkveni učitelj sv. Tomaž Akvinski v krščanski luči.

Kako se strinja sedaj veljavno pravo v svetu z navedenim krščanskim naziranjem? Avstrijski civilni zakon tolmači lastnino kot pravico do upravljanja in samovoljne uporabe kake stvari brez ozira na drugega. Enako tolmačijo lastninsko pravico tudi druge civilne postave. Razumljivo, saj so samo izraz sedanjega splošnoveljavnega naziranja o lastninski pravici, ki je izrazito nekrščansko!

Človek je v svojem bistvu sebičen in pravica do zasebne lastnine izvira iz te njegove slabe narave. Slaba človeška narava pa je samo posledica izvirnega greha v raj, tega prvega in usodepolnega vzroka vsega zla na zemlji. Torej lastninska pravica ni ničesar svetega in človeška družba jo sme po vsej božji pravici spreminjati in njene nove meje določiti. Če je zato dana potreba cele družbe. Par slučajev, da je država posegla v lastninsko pravico, nam navaja že zgodovina. Spomnimo se samo na razlastitev avstrijskih veleposestnikov pod kraljem Ferdinandom 2. Razlastil jih je, ker so silili svoje podložnike v luteranstvo.

A četudi lastninska pravica ni sveta, vendar se mora zavračati vse one poizkuse, ki skušajo izboljšati človeško družbo z odpravo lastninske pravice. Notranje bolno človeštvo bi nikakor ne preneslo razmer, ki bi zamogle vladati samo v zdravem, nesebičnem rodu. Rešitev socialne in gospodarske krize je edino v notranji reformi.

Navadna lastninska pravica je in ostane zasebna, osebna lastnina. Poleg tega je seveda še več oblik. Mi govorimo tudi v združni, občinski, deželni, državni lastnini. Oblika pač zavisi od slučaja in razmer. Veleposestvi, ki bi ga država boljše upravljala in uporabljala v korist družbe, se ima razlastiti. A dosedanje izkušnje z državo-lastnico so tako slabe!

Gospodarska renta! Če izvira dohodek bolj iz lege in narave kot iz dela, govorimo o gospodarski renti. Eno polje je rodovitnejše od drugega, prvi premogokop izdatnejši kot drugi, ena trgovina na ugodnejšem prostoru kot druga. Taki obrati z gospodarsko rento morajo v večji meri nositi bremena celotne družbe kot obrati brez rente.

Glede pridržanja ali odprave zasebne lastnine pravi krščanski nazor, da je ni nikake splošne rešitve, marveč jo je iskati za vsak slučaj posebej. Pri odločitvi ima veljati ena sama smernica: Lastninska pravica, ki je škodljiva družbi, se ima spremeniti in na novo določiti. Kajti zasebna lastnina brez dolžnosti do družbe je tatvina!

Govorili smo o stebrih vsega gospodarskega reda: o delu in lastninski pravici, da si bomo v naših dnevih zabod in pretiravanj na jasnem!

Svetovna žitna letina. Mednarodni poljedelski urad v Rimu priobča sledeče podatke o letošnjem pridelku severne poloble, izvzemši Rusijo in Kitajsko: Ves pšenični pridelek bo le malo zaostal za pridelkom preteklega leta in bo nekako na višini povprečnosti let 1926-1930. Pridelek rži in ječmena bo v znatni meri prekosil onega iz preteklega leta in bo tudi nad imenovano petletno povprečnostjo. Pridelek ovsa bo večji kot lani. V glavnih eksportnih deželah — Kanadi, Argentini in Avstraliji — nahajajoče se zaloge pšenice iz prejšnjega pridelka so bile pred mesecem dni nekoliko večje kot v istem lanskem času, znašale so 171 milijonov metrskih stotov proti 166 milijonom. Ker so pa zaloge v ostalih deželah najbrž manjše kot so bile lani, sta obe leti precej enaki. V obeh glavnih produkcijskih deželah južne poloble (Argentina in Avstralija) je z žitom posejani svet precej večji kot je bil lani. V Avstraliji pričakujejo dobro letino, v Argentini pa ne: tu je trpel zlasti oves, posebno v

severnih delih, vsled dežja in kobilic. O koruzi in krompirju poroča zavod, da bo letošnji pridelek bogat.

Položaj lesne trgovine. Trgovina z lesom je v popolnem zastoju. V septembru se je podražil prevoz lesa v inozemstvo za celih 25% dosedanje vozarine. Vse na podlagi stare vozarine sklenjene kupčije so s tem postale neizvedljive. Istočasno pa je stooctotno zvišanje blagovnoprometnega davka podražilo produkcijske stroške. Vsled tega je lesni izvoz v Francijo docela ustavljen. Nemčija, ki je v smislu lozanskega dogovora zvišala carino za les za skoraj petino dosedanje višine, naročuje le še male količine, istotako stoji trgovina z Italijo, ker je prenakazitev denarja skoroda onemogočena. Ogrska je določila kontingent 60.000 metrskih stotov za mesec september in si pridržala pravico določitve izvoznih firm. — Začetkom septembra se je vršilo na Dunaju posvetovanje avstrijskih in inozemskih lesnih interesentov in se sklenilo, da se vrši spomladi na Dunaju mednarodna lesna konferenca, ki naj pripravi pot solidnejši mednarodni lesni trgovini.

Tudi v Jugoslaviji zahtevajo kmetijske zbornice. Jugoslovanski agronomi so razpravljali na letošnjem zborovanju med drugim tudi o stanovski zbornici jugoslovanskega kmetijstva. S posebno resolucijo so sporočili kmetijskemu ministru svoje mnenje. Resolucija navaja med drugim sledeče: Jugoslovanski agronomi smatrajo za nujno potrebno, da se pri nas čimprej osnujejo kmetijske zbornice z nalogo, da sodelujejo pri reševanju vseh narodnogospodarskih vprašanj, ter da zastopajo pri tem kmečke stanovske potrebe in koristi. Razen tega naj se kmetijske zbornice brigajo tudi za tehnični napredek poljedelstva in kulturne potrebe naše vasi. Glavne naloge kmetijskih zbornic naj bodo: Posvetovalno sodelovanje pri sestavitvi zakonov gospodarskega, kulturnega, socialnega in finančnega značaja; sodelovanje pri vseh vprašanjih notranje in zunanje trgovine kmetijskih pridelkov; sem spadata trgovinske pogodbe z drugimi državami, organizacija prodaje v državi in za izvoz, določanje zaščitnih in pospeševalnih ukrepov in slično; prilagoditev prevoznih tarif kmečki proizvodnji in tržnih in raznih drugih pristojbin skladno s splošnim položajem kmetijstva; sodelovanje pri propagandi in kmetijskem šolstvu in v organizaciji poročevalske službe za poljedelce kakor tudi podpiranje poljedelskega združništva. Kmetijske zbornice naj bi po svojem področju bile v skladu s politično upravno razdelitvijo države in gospodarskim ustrojem posameznih področij. V zbornicah naj bi dobile primerno zastopstvo tudi poljedelske zadruge in ostale najvažnejše kmetijske organizacije.

Denarni promet z Jugoslavijo. Beograjsko finančno ministrstvo je odredilo, da smejo jugoslovanski uvozniki kriti svoje obveznosti v Avstriji z nakupom avstrijskih dolgov jugoslovanskim eksporterjem in sicer do 80% celotne svote. Ta transakcija pa se ima izvesti na eni treh jugoslovanskih borz v Beogradu, Ljubljani ali Zagrebu. Ostale 20% nakaže jugoslovanski importer na konto Narodne banke v dobro avstrijskim upnikom. Vsak drug način denarne prenakazitve v inozemstvo je prepovedan.

Denarno stanje avstrijskih posojilnic se zboljšuje. Hranilne vloge avstrijskih posojilnic so se v avgustu dvignile za 2 milj. šilingov. V prvi polovici meseca septembra pa za celih 5 milj. šilingov. Dokaz, da se zaupanje v stabilnost našega šilinga polagoma vračuje in da zato začena ljudstvo zopet štediti.

Zalostne številke. Na občnem zboru celovške zbornice za delavce in nastavljenca je med drugim podal prvi tajnik nekatere številke, ki naj bi predočile vso resnost našega položaja: Dohodki delavske zbornice padajo z vsakim letom. Leta 1929 jih je bilo 570.000 S, 1930 še 524.000, 1931 komaj 479.000 in letos znaajo doseči število 320.000 šilingov. Število brezposelnih se je letos pomnožilo za 7200 delavcev. Vseh zaposlenih koroških delavcev in nastavljenca na Koroškem je komaj 30.000 proti 55.000 predlanskega leta. To se pravi, da sta dve tretjini vseh koroških delavcev in nastav-

ljencev brez dela. Da se s prihodnjim letom število poveča v istem razmerju kot doslej, je računati z gospodarskim razkrojem. A kmalošnjega ozdravljenja ni pričakovati.

Celovski trg: Pšenica 31, rž 24, ječmen 25, oves 18, ajda 24, koruza 21, sladko seno 14, kisló 9, slama 9, kg grah 1.20, leča 1.20, rudeči fižol 51, krompir 12, zelje 24, repa 10 g, goveja mast 6.—, sirovo maslo 4.50, krekajena slanina 4.—, svinjska mast 2.80, smetana 4.—, mleko 40, jabolka 20, češplji 30 g.

DRUŠTVENI VESTNIK

Globasnica. Mnogim Globašanom je še v živem spominu vprizoritev Finžgarjeve igre „Naša kri“ pod režijo Toneta Gaspari pred dobrimi 12timi leti. Zato je bilo zanimanje za ponovitev lete igre z novimi igralci na rozalsko žeganje izredno veliko. Dasi po našem mnenju igra v celoti ni dosegla višine one pred leti, moramo vendar priznati, da je zaznamovala tudi topot popolen uspeh. Igralci zlasti glavnih vlog so v globokem dojetju njih značajev tako pristno nastopali, da je vse napeto sledilo razvoju igre; da prav stozilo nam se je po časih, ko je še vse naše dede prešinjala ena zavest in ena volja. — Na igro je prispelo tudi nad 40 članov primorskega društva „Bazovica“ iz Kranja, ki so s svojim vrlim nastopom, pred vsem svojim ubranim petjem in veselimi obrazi na mah osvojili slovenska srca Korošcev. Le prehitro so nas zopet zapustili! Živeli!

RAZNE VESTI

O vatikanski državi. Vatikanska država je najmlajša in najmanjša država na svetu, a ima razmeroma največ cerkva, muzejev in knjižnic. Zelo dobro je preskrbljena ta država tudi s telefonskimi in radijskimi aparati. Ima tudi svojo vojsko in policijo, čeprav šteje le okrog 700 prebivalcev. Pravijo, da se razlikuje vatikanska država od drugih v tem, da ni v njej nič na prodaj, niti ne moreš v njej ničesar prodati. Trgovin tam res ni, pač pa se da z marsičem trgovati, zlasti s tobakom. V Italiji je tobak zelo drag, v Vatikanu, kjer ni carine, pa zelo poceni. Zato se Italijani v Vatikanu zalagajo s cigaretami in cigarami. V vatikanski državi je edina kavarna, kjer lahko dobiš skodelico kave ali čašino vermuta. Posečajo jo navadno gostje, ki se vračajo od maše. Njim je tudi namenjena. Med 9. in 2. uro vlada v papeževi državi živahno življenje, od 2. do 4. pa je Vatikan pravzaprav zaprt. V tem času vatikanska gospoda obeduje. Popoldne je v Vatikanu mirno, ceste so prazne, le tu in tam vidiš švicarske gardiste v uniformah. Najvažnejša cerkev v Vatikanu je cerkev sv. Petra. Poleg tega ima ta najmlajša država apostolsko palačo s tisočeriimi sobami, muzejske dvorane, vojašnice, dve tovarni, tiskarno, bolnice, kolodvor, semenišče in drugo. V tiskarni se tiskajo knjige in vatikanska dnevnik „Osservatore Romano“ in „Illustrazione Vaticane“.

Rajši brez rok kakor na delo. V Olomucu na Čehoslovaškem se je pripetil strašen dogodek. Nek 48 letni delomrznik je bil obsojen zaradi manjših prestopkov na šest tednov zapora. Po prestani kazni je bil poslan v neko tvornico, kjer morajo nepoboljšljivi potepini prisilno delati. Komaj pa je nastopil svoje mesto v oddelku za papir, je stopil k velikemu stroju za obrezavanje in položil obe roki pod veliko rezilo, obenem pa z nogo pognal stroj. Ostri nož mu je v trenutku odrezal osem prstov na obeh rokah, da se je delavec nezavesten zgrudil na tla. Pri zaslišanju je pozneje izjavil, da ostane rajši vse življenje pohabljenec, kakor da bi delal v tvornici.

Zviti hlapec. Kmet in hlapec kosita travnik. Ko pride čas za malico in kosci sosednjega travnika posedejo okoli široke skleda in polnega litra, pravi kmet hlapcu: Posediva še midva, da bodo oni tam mislili, da tudi midva maličava. Ko vstaneta hkrati s sosednjimi, zbi-je hlapec koso s kosišča in maha s praznim. Kmet ga gleda debelo, nakar mu hlapec zaigra: Saj drugi mislijo, da kosiva.